

گالیسکھی جهنگاوه ره ترسنوکه که

پیشکه به هاوړپیانم فوئاد شابان و هیمن شابان

باوکه میژوونووسه په ککه وتوو که م رایسپاردووم تا بوم دهکریت گوئی له قسه کانی
ئو پیاوه بگرم و بیانوو سمه وه.. به تایبه تی کاتی مهست ده بیت و به دهنگیکی کزی
پر له گریان ده ریاند ه بریت.. پیم ده لیت کچی خوم ئو کابرایه هموو وته یک له
شیوهی لوغز ده گیه نیته گوچکه کانه وه.. تو واده زانی ئه وان هی دهیان لیت، چند
قسه یه کی ساده ی رووتن، یان هیچ مانایه کیان نییه، به لام هقت نه بیت و بومیان
بنووسه ره وه.. ئه وه ئی شی منه چونیان لیکبده مه وه.. ئه وای لیکردم بیر له نووسینی
میژوو بکه مه وه.. ئه وهی من پیشتر تیدا شارها بووم، تهنه ئه وه بوو دهمتوانی له
ریگای تونی دهنگ و شیوهی دهر برینه کانه وه، له مه بهستی خه لک تی بگم.. هر
ئهمه ییش یارمه تی دام ئه و نه نییه له و پیاوه دا بدوزمه وه.. ئه و تهنیا ئه وه نییه
ده زانیت له سرده مه زوه کاندای چی قه و ماوه، به لکو پیشبینی زور روودای دیکه ی
داهاتوویش دهکات.. من له ماوه یه کی ئی جگار کورتدا ئهمه م بو دهرکه وت.. ئه گهر
سهرنجت لئی دابیت، زور به که می دده ویت.. رژی له رسته یه ک دوان زیاتر نالیت..
ئو جووله سهر سهرانه ی هاوکات له گه ل قسه کاندای دهیانکات، زور گرینگن و
هموو یانم به وردی بو و هسف بکه.. ئه و پیاوه ئه گهر زوو که لاهه که ی جیده هی لیت
و سهر هله گریت، ئه و ده چیت بو شه ر.. به لئی، ئه و له هموو ئه و جهنگانه ی
به رده وام له م دهوروبه ره هله گهر سیرسین، به شداری دهکات.. به لایه وه گرینگ نییه ئه و
شه رانه له کوین و له دژی کین.. گوئی نه داوته ئه وهی کی سهر کردایه تی یان دهکات..
چاوی له دهسکه وته کانیش نییه.. وه نه بیت پیاویکی ئازا و لیهاتوو بیت، نه خیر گیانی

پریهتی له ترس.. به لām به حه ماسیکی گهرمه وه دهجه نگیت.. ئەسپیکی له ر و شمشیریکی کولی ههیه.. هیچ جاریک نییه بریندار نه بیت، به لām نازانم چۆن ناکوژریت.. له جهستهی پروانه، هه مووی چالی قوول قوول و هیللی سهیر سهیره.. ئەوه شوینی شمشیر و خه نجهر و تیرن.. به رادهیهک گۆراوه، زهحه ته بزانی پشتر چ سیمایهکی هه بووه.. له گهرمه ی شهردا ئەو جهسته شیواوهی سهرنجی راکیشام.. له کاتیکدا ترس و په شوکانیش هیندهی دیکه گۆریبوویان، وامدهزانی دهعبایهکی سهیره و په لاماری داوم.. تۆ تا به چاوی خۆت ئەو پیاوه له گهرمه ی شهردا نه بینی، نازانی چۆن شیوهی دهگۆریت.. من دهسته وستانم له وهی بوۆتی وهسف بکه م، یان به هه ر نازه لکی خورافیی بچووینم.. دهکریت بلیم ئەمه یه کیک بوو له وه هیوانه ی نه متوانی له ئاستیدا بهرگری له خۆم بکه م و ئەو توانی زه فهرم پی بهریت.. پیم وتی ئەو پیاوه نازا نییه، به لām دهبوایه بلیم هیچ که سیک ئەوهنده ترسنۆک نییه.. ئەوسا بوۆم ده رکهوت، که خۆی هه لدایه سهرم و هه ستم به و له رزینه ی گیانی کرد.. ئەری من وتم له رزین..؟! نه دهبا ئاوا بلیم.. نه خیر، ئەو حاله ته هه رگیز به له رزین ناچیت، به لām که نه توانم ناویکی دیکه ی بوۆ بدۆزمه وه، ئەوا ناچارم هه ر به و شیوه یه ی وهسف بکه م.. گیانی منیشی له گه ل خۆیدا ده لهرزاند، یان دهه ژاند، یان نازانم چی لی ده کرد... وامدهزانی خه لکی شوینیکی دووره و له پیناوی هه ندی دهسکهوت بوۆته سهربازی سوپای سهفهوی، به لām دوا یی زانیم دانیشتوانی ئەم شاره ی خۆمانه.. له کاتیکدا دهیویست بمکوژریت، تیریک، نازانم له کوپوه هات و کی هاویشتی، بهر شانی کهوت.. هه ر خیرا له جووله ی خست و لاشه که ی کهوته تهنیشتم.. بوۆیه ده لیم لاشه که ی، چونکه وامزانی مردووه.. پروا بکه تۆیش ئاوات بدیایه، هه ر وهکو من دهتوت گیانی ده رچوووه.. شتیکی گرینگیش هه یه، نابیت بیشارمه وه.. ئەوسا له تاوی برینه کانم، چاوانم به حال دهو روبه ریان ده بینی.. رهنگه ئەو پرووداوه به شیوه یه کی تر بوویت، به لām من هه ر سوورم له سه ر ئەوه ی ئەو پیاوه زۆر ترسنۆکه.. ئەگه ر ئەوهنده یش پی له سه ر ترسنۆکییه که ی داده گرم، هیچ مه به ستم نییه به شیوه یه کی سووک، یان دهسته پاچه پيشانی بدهم، به لکو دمه ویت بزانی ترس چ حاله تیکی سهیره له و پیاوه دا.. نازارهکان تا دههات برستیان لی ده بریم.. داخی له وهیش گرانتر

به دهستی که سیکي هینده ترسنۆک کوژرام، یان بۆ ههتا ههتا یه له په لویۆ که وتم.. تکایه دیسان ئاگادار به و بزانه ئه و داخه م هی ئه وسایه، نهک هی ئیستا.. له وه وهش سه رچاوه ی دهگرت، که پیاویکی ئاوا ترسنۆکم به شایانی ئه وه نه ده زانی ژیا نی من تا مردن نزیك بخاته وه، به لām دواتر له ناو ئه و حه ساره ی ئیستایشی له گه لدا بیت نه مزانی ده که وته کوپوه، چاوم کرده وه؛ تیروانینم ته واو گوژا.. نه مه ده زانی نیوان مهیدانی شه ره که و ئه وئ چهنده و بۆ ماوه ی چهنده ئاگام له خۆم و له دنیا برآوه، به لām بینم وا پیاوه ترسنۆکه که له ته نیشتم راکشاوه.. چهنده هه ول ده دم، نازانم چۆن گه یشتوو مه ته ئیره.. ژن و پیاوی غه ریب غه ریب ده بینم و تیمارمان ده که ن.. جار جار خواردن و خوار دنه وه شمان بۆ ده هین.. هه رگیز له گه لمان نادوین، تا بزانه کوینده ریبین و زمانیان چیه.. منیش تا ئیستا هه ولم نه داوه شتیکیان له گه لدا بلیم.. تاقه که سیک لیره دا زمانی هه بیت، هه ر ئه و پیاوه ترسنۆکه یه.. ئه و هه ر چهنده مه ست ده بیت، ده که وپته گتیرانه وه ی شه ره که.. هه ر جاره ی به شیوه یه که.. به راده یه که ئه وانه ی ئیستا ده یانگتیره وه، ته واو جیاوازن له گه ل ئه وانه ی پتیشووی.. ئیستا به قسه ی ئه و بیت، ئیمه له ده یان شه ردا به شدارییمان کردوو و له هه مووشیاندا هه ر به برینداری گه رآوینه ته وه.. شتیکی گرنه گه یه، تا وه کو بیرم نه چوو، با پیتی بلی، هه موو ئه و شه رانه له گه رمای هاوینیکی زۆر داخدا هه لگیره ساون.. به لای ئه وه شدا ناچیت، ئاخۆ ئیمه له و شه رانه دا دوژمنی یه کتر بووین، یان دۆست.. باسی هه ندی چه کم بۆ ده کات، هه رگیز باوه ر ناکه م به هه زار سالی دیکه یه ش چه ک و ته قه مه نیی ئاوا بیته کایه وه.. وه ک بلی زانیییتی من له و بیره قورس قورسانه تیناگام، یاخود ئه و گوته سه یرانه ناچنه ئه قلمه وه، زوو زوو پیم ده لیت:

– له راستیدا شتیکی نییه به ناوی خه لقرکردن، به لکو ئامیره کان هه ر خویمان ئاماده ن.. به لای، هه موو شتیکی له م دنیا یه دا دروست کراوه.. گرینگ ئه وه یه مرۆف بزانیته چ شتیکی به ستوو یه تی و چ شتیکی نه یبه ستوو.. کاتی ئه مه ی زانی، ئاسانه ده ست به سه ر تیکرای ئامیره کانه بگریته.

چوو هه وشه که و له ژیر دره خته به رزه که دا رآوه ستا.. قه ده که ی رآوه شانده و لقه کانی له هه موو لایه که وه له رینه وه.. له چاوترووکانیکدا گه لای سه وز سه وز ناو

حهوشهكهيان داپۆشى .. سهريكي بادا و وتى:

– من ئىستا ئەگەر نەزانم ئەم درەختە بەستووويەتى و بەكارى بهيىنم، ئەوا پارچەكانى بلاو دەبنەو و بۆ ھەر پىويستىيەك، يان لەگەل ھەر شتەكدا بەكاربەيىنرەن، تىكى دەدەن .. با بليين چەند لقيكى دەگاتە لاي دارتاش و دەيكاتە بيشكە .. ئەو دەلنيا بە ھەر مندالليكى بخريته ناوى، دەبەنگ دەردەچيەت .. سبەينى ھەست بە ترس ناكات، زەحمەتيشە لەو تىبگات چى بەستووويەتى و چى نەيبەستوو.

چاوەروان بوو لىي پېرسم، چۆن دەكرىت بە درەختىكى ئاوا بليين بەستووويەتى، لە كاتىكدا بە تاقي ئاسماندا ھەلچوو و سەوزايى بە دەوروبەرە بەخشيو .. بەلام كە نەمپرسى، ھەر خۆى دريژەى بە قسەكانى دا:

– ئيمە تازە لە شەرى گەراوينەتەو، ھەموو گيانمان بريئە، بۆيە زەحمەت نيبە لەو تىبگەين، چ شتەك بەستووويەتى و چ شتەك نەيبەستوو.

كەمىك وەستا و قوولتر لە جاران ليم راما:

– رەنگە تۆ وەكو پىويست ھەستت بە ترس نەكردبەت، ئەگينا ئىستا بەئاسانى لەو مەسەلەيە تىدەگەيشتى.

جاريكى تر قەدى درەختەكەى راوھشان و بيشومار گەلای سەوزى ديكەى ھەلۆھران دە سەر ئەوانى ترەو .. ئينجا وتى:

– ھەرگيز باوەرەم بەو كەسانە نيبە، كە بە مندالى خراونەتە ناو ئەو بيشكانەى لە درەختى بەستوو دروستكران .. ئەوانە نە فيرى ھونەر و فيلەكانى شەرى دەبن و نە ھەستيش بە ترس دەكەن .. سويند دەخۆم تويش يەكيكى لەوانە .. جۆرە كوللەيەك ھەيە، زستانان روو لەم ئاوەدانىيە دەكات و ناوى كوللەى ئاگرينە .. گيانى ئەو كوللەيە گەرمتەرە لەو ئاگرەى ئاسنى ھەرپەمەكانى ميسريان پى تەواندۆتەو .. ئەگەر بگاتە ناو شار، لەسەر شتە بەستووھەكاندا ھەلدەنيشيت و دەيانتويىتەو، بەلام ناگات، چونكە كەسانى وەكو تۆ پۆل پۆل روو لە قەراغەكان دەكەن و يەك يەك دەيانپليشپيننەو.

ھەستم دەكرد تا ئەو زياتر دەدويەت و من زياتر بى دەنگ دەبم، ئەو پتر باوەر بەو

دەھىنئىت من جەنگاۋەرىكى دەبەنگم . . نە دەترسم و نە فېرىش دەبم چى بەستىۋىيەتى
و چى نەيبەستوۋە . . دواچار پىيى وتم:
– ئەركى سەر شانمە لەم چۆلەۋانىيە گالىسكەيەكت بۆ بدۆزمەۋە، نەيبەستىت و
بەم ئەسپەم، كە چەندىن سالە لامە و نەيبەستوۋە، راتكىشم، بۆئەۋەى بەزوتىرىن
كات گىانى لەكەلكەوتوت بىنگەيەنمەۋە ئاۋەدانى. «*»

۲۳/۲/۲۰۰۱ ناو شەمەندەفەرى رېڭاى نىۋان فېرلىۋسە و كۆبناگن

«*» يەككە لە چىرۆكەكانى كۆمەلەى «خەۋنامەى دادە سۆزى»، كە بۆ چاپ
ئامادەيە .